

АДРАДЖЭННЕ — ГЭТА КЛОПАТ ПРА СЁННЯ

У календарныя дні ў Беларусі ёсць добрая традыцыя адзначаць найлепшае ў духоўнай сферы. Днямі кіраўнік дзяржавы Аляксандр Лукашэнка ўручыў сем прэмій «За духоўнае адраджэнне» і 21 спецыяльную прэмію Прэзідэнта дзяцяма культуры і мастацтва за 2006 год. Якое значэнне маюць гэтыя прэміі для тых, хто іх атрымаў, як наогул сёння дзяржава падтрымлівае айчынную культуру — пра гэтае і іншае ішла размова ў чарговай «Прамой лініі» «Беларускага радыё» (на серадах у 9 гадзін 10 хвілін ранняга), у якой, як звычайна, бярэ ўдзел і газета «Звязда». На гэты раз гасцем праграмы стаў дырэктар рэдакцыйна-выдавецкай установы «Літаратура і мастацтва», лаўрэат спецыяльнай прэміі «За духоўнае адраджэнне» 2006 года Аляксей КАРЛЮКЕВІЧ.

— Нацыянальная культура сёння разглядаецца як найважнейшы стратэгічны рэсурс дзяржавы, — заўважыў на пачатку праграмы яе вядучы **Максім УГЛЯНІЦА**. — Яе высокі ўзровень — аснова для фарміравання спрыяльнага жыццёвага асяродку нацыі. Без апоры на высокую культуру наўрад ці атрымаецца выхаванне грамадзяніна, патрыёта, добрага сем'яніна, ды і проста творчую і духоўна-багатую асобу. Як ні дзіўна на першы погляд, але без высокай культуры не можа быць і эфектыўнай эканомікі. Цывілізацую эканоміку можа стварыць толькі цывілізаваны, высокакультурны чалавек. Значыць, культура — гэта аснова грамадства. Задача ўлады — стварыць атымальныя ўмовы для развіцця ўсіх відаў мастацтва і культуры з улікам рэальных магчымасцяў. Прэзідэнт краіны неаднаразова падкрэсліваў: ніводны музей, ніводны дом культуры, ніводная іншая ўстанова культуры краіны не была зачынена за апошнія гады. Усё, ад дзіцячых калектываў да сучасных тэатраў, падтрымліваецца дзяржавай. Прэмія «За духоўнае адраджэнне» — яшчэ адно сведчанне такой падтрымкі на самым высокім узроўні.

— Гэта сапраўды так, — пагадзіўся гасць праграмы **Аляксей КАРЛЮКЕВІЧ**, дарэчы, колішні «звяздзец» і галоўны рэдактар «Чыронай Змены». — Прэмія «За духоўнае адраджэнне» — высокая маральная ацэнка калектыву, які працаваў над праектам «В поісках утраченного» амаль тры гады і будзе надалей працягваць сваю работу. Вельмі прыемна, што гэты газетны праект заўважаны і ўшанаваны.

— **Спадар Аляксей, што такое для вас — духоўнае адраджэнне?**

— Для мяне гэта — клопат пра сённяшні час. Таму што вельмі шмат мы гаворым пра адраджэнне пэўных традыцый, пра вяртанне пэўных гістарычных часоў, але ўсё гэта павінна разумецца ў кантэксце сучаснасці. Вельмі цікавае параўнанне прывёў Прэзідэнт, віншуючы лаўрэатаў, звяртаючыся да народа краіны на гэтай урачыстай цырымоніі, калі расказаў вядомаму прытчу пра зярнятка, якое ўпала

ва ўрадлівую глебу і стала залатым коласам. Духоўнае адраджэнне — гэта высокая, напружаная праца, вяртанне лепшага, што было ў ранейшых часах і засвойванне ўсяго маральнага, духоўнага, што працягвае развіццё чалавецтва, грамадства, асобы.

— **Раскажыце, як нарадзіўся праект, за які вы былі ўзнагароджаны, і што ён сабой уяўляе.**

— Генератар праекта — галоўны рэдактар газеты «Советская Белоруссия» Павел Якубовіч. Ён прыдумаў ідэю, знайшоў калекцыянера Уладзіміра Ліхадзеда, без якога таксама не было б нічога. Таму што Уладзімір Ліхадзедаў — вядомы ў краіне збіральнік, ён сабраў калекцыю паштовак беларускіх, у якой больш за 10 тысяч асобнікаў. Напэўна, гэта самая вялікая такая калекцыя ў Беларусі, а магчыма, і ў свеце. Свае паштоўкі Уладзімір Ліхадзедаў знаходзіць у розных гарадах Еўропы: У Санкт-Пецярбургу, Маскве, Кіеве, Варшаве, Мюнхене... Дарэчы, яго запрашаюць на кансультацыі па пытаннях філакарты кнігавыдаўцы...

— **Цікава і тое, што Уладзімір Ліхадзедаў — прадпрыемальнік.**

— Гэта, відаць, вельмі адухоўлены прадпрыемальнік, які ўзвысіўся над матэрыяльнымі рэчамі і хацеў бы паўплываць сваім калекцыянерскім зборам на выхаванне і чытача, і грамадства.

Праект «В поісках утраченного» ўяўляе сабой публікацыю рэпрадукцый паштовак, на якіх выявы альбо пэўнага рэгіёна, альбо пэўнага паселішча, альбо пэўнай тэматыкі. Напрыклад, паштоўкі да Ражства Хрыстова. І падаецца тэкст, які ўяўляе сабой журналісцкае эсэ, карэспанданцыю, каментарый, часам і рэпартаж, калі гэта звязана з пэўнай падзеяй. Аўтарам тэкстаў, дарэчы, выступаў не толькі я.

— **Што было спачатку — паштоўка альбо тэкст?**

— Па-рознаму. Часам Уладзімір Ліхадзедаў, у добрым сэнсе слова, навязваў тэму. Часам аўтары прапаноўвалі яму, пра што напісаць.

— **Ці сталі нейкія паштоўкі адкрыццём асабіста для вас?**

— Безумоўна. Такім адкрыццём для мяне сталі выявы, якія расказвалі пра побыт мястэчка Пухавічы, сёння звычайнай вёскі: рынак, брук, вуліца, самі мясціны пухавіцкія. Вельмі цікавыя ёсць паштоўкі, прысвечаныя колішняму мястэчку, нават цэнтру раёна, сёння зноў жа вёсцы — Шацк. На адной з іх я ўбачыў беспрэмысленае дзіця ў Шацку... Вельмі шмат цікавых паштовак, і многія з іх былі для мяне адкрыццём, якія звязаныя з публікацыямі аб Полацку. Сёння ўвогуле ўражае Полацк і тое, што там робіцца па адраджэнню архітэктуры, па сучаснаму абнаўленню вуліц горада. Паштоўкі, на якіх адлюстравана даўняа, пачатку XX стагоддзя, архітэктура, напрыклад, масты цераз Дзвіну, далі нейкае новае ўспрыманне часу.

— **Якія водгукі паступалі ад чытачоў?**

— Людзі просіць, каб мы выдалі кнігу са старымі паштоўкамі Беларусі, на якіх выявы самых розных мясцін. Некаторыя просіць, каб з'явілася публікацыя менавіта пра іх мясціны, падказваюць крыніцы інфармацыі. Так нарадзіўся матэрыял пра Новую Ельню, пра чыгунку ў Наваградку. Шмат было зваротаў да Уладзіміра Ліхадзедава з боку краязнаўцаў, музейных работнікаў, настаўнікаў па рэпрадукцыі тых ці іншых паштовак для афармлення музейных экспазіцый. Дарэчы, зараз працуюць выстаўкі ў Глыбокім, Мар'іна-Горацкай гімназіі і Полацкім дзяржаўным універсітэце, якія складзены з рэпрадукцый паштовак з калекцыі Уладзіміра Ліхадзедава. У Мар'інай Горцы гэта экспазіцыя стане асновай будучага музея.

— **Якім яшчэ чынам працягваецца праект?**

— Зараз я працую ў рэдакцыйна-выдавецкай установе «Літаратура і мастацтва», і ў часопісе «Маладосць», які ўваходзіць ў гэтую ўстанову, пачынаючы з 10-га нумара друкуюцца паштоўкі на другой і трэцяй старонках вокладкі. Калі адкрывалася экспазіцыя на гістарычна-філагічным факультэце Полацкага дзяржаўнага ўніверсітэта, то там праводзілася прэзентацыя часопіса «Маладосць», які быў прысвечаны цалкам Полаччыне і часткова аформлены з дапамогай рэпрадукцый старых паштовак з калекцыі Уладзіміра Ліхадзедава.

— **Ці з'явіцца ўсё ж такі кніга?**

— Гэта залежыць, у першую чаргу, ад Уладзіміра Ліхадзедава, ад падтрымкі газеты, у якой з'явіўся праект, і ад грамадскага рэзанансу, які нададзены гэтай вялікай духоўнай справе.

— **Назва, дарэчы, даволі песімістычная — тое, што страцілі, таго ўжо няма.**

— Нас крытыкавалі за гэтую назву. Але з часам назва робіцца нечым большым, чым назва. Аднойчы мы казалі, што жадаем нешта вярнуць ілюстрацыйна, паказаць, як яно раней было, без усялякіх сацыяльных ці ідэалагічных паралеляў. Тым не менш адбылося развіццё гэтай назвы. Сёння кожны шукае ў ёй самы розны кантэкст. На самай справе я думаю, што няма тут ніякага песімізму. Размова з нашага, журналісцкага, газетнага пункту гледжання пра тое, што мы жадаем падаць ілюстрацыю пэўнага часу.

— **Спадар Аляксей, як на ваш погляд трэба ставіцца да страчанага ў больш шырокім, філасофскім сэнсе гэтага слова?**

— Скажу каротка: трэба ставіцца з пэўнымі перажываннямі і думамі пра будучае ўзнаўленне і развіццё.

— **Вы згодні з тым, што ўстойлівае развіццё грамадства, дзяржавы магчыма толькі, калі будзе павялічвацца духоўнасць і маральнасць?**

— Безумоўна, і вельмі прыемна, што дзяржава вялікую ўвагу надае гэтай, і тое, што ў праекце прэміі «За духоўнае адраджэнне» ўдзельнічае і дзяржава, і Царква. Важна, што многім святарам дадзена гэтая высокая ўзнагарода, адзначана іх праца па духоўнаму фарміраванню чалавека. Невыпадкова і тое, што на самым пачатку года гэтай наададзе на вялікая ўвага, хоць у грамадства столькі сацыяльных, эканамічных, самых розных праблем.

— **На ўручэнні прэміі Прэзідэнт назваў 2006 год плённым для майстравы культуры, і сярод асноўных дасягненняў адзначана адкрыццё духоўнай скарбніцы — Нацыянальнай бібліятэкі, новага корпуса Нацыянальнага мастацкага музея...**

— Сапраўды, гэтыя падзеі ўражваюць. Нацыянальная бібліятэка стала візіткай нашай краіны. Мне давялося бачыць, з якой вялікай цікавасцю яе аглядалі госці з Балгарыі, Сербіі, Расіі, Украіны і іншых краін, якія прыязджалі наададу на з'езд Саюза пісьменнікаў Беларусі, які быў уражаны ад стаўлення нашай дзяржавы да духоўнасці, асветніцтва і культуры народа. Што датычыцца Мастацкага музея, то там столькі сёння адбываецца падзей, што ледзьве паспяваеш за імі сачыць і гэта таксама вялікі ўклад у развіццё чалавека, яго духоўнасці. Калі б гэтага не рабілася, тады мы б страцілі намнога больш.

У «прамой лініі» брала ўдзел **Волага МЯДЗВЕДЗЕВА.**